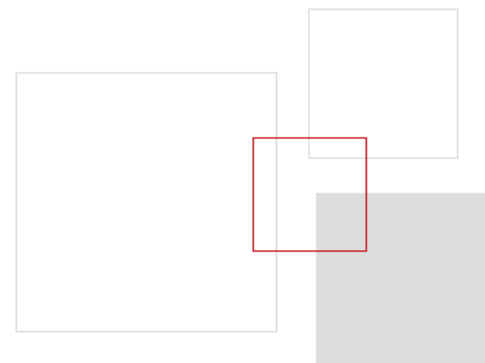
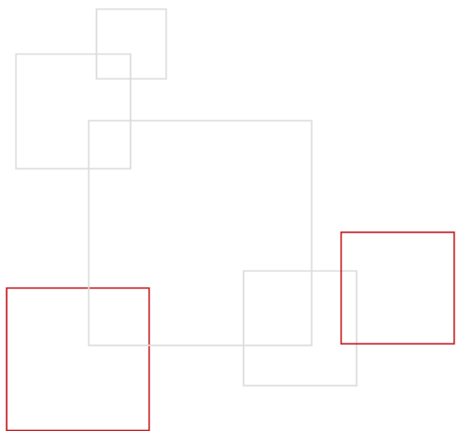
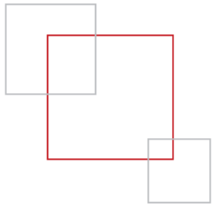

Městská knihovna v Praze

Workshop
Jak vyrobit e-knihu

Něco o nás...

Marta Jílková

akvizice českých knih NTK

marta.jilkova@techlib.cz

Jonáš Vohrna

knihovník v oddělení digitalizace

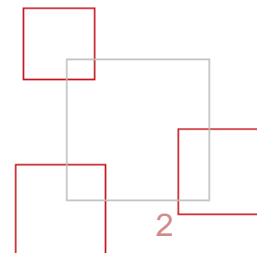
e-publikování (kolace, kontroly, formátování)

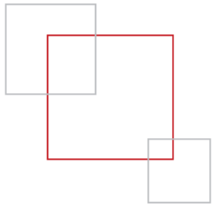
jonas.vohrna@mlp.cz

Zuzana Hartmanová

vedoucí oddělení digitalizace MKP

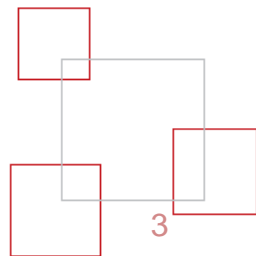
zuzana.hartmanova@mlp.cz

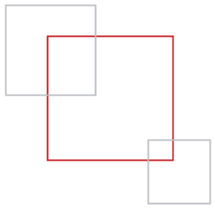
Cíle pro dnešní den:

- „teoretický“ úvod
- vydávání e-knih v MKP
- než začnete...
- vytvoření e-knihy

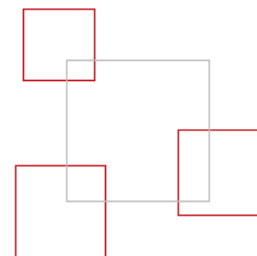

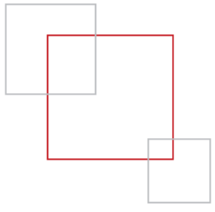
Program

9:30–10:00	Teoretický úvod <ul style="list-style-type: none">• výběr knih• autorsko-právní aspekty• náležitosti e-knihy• formáty e-knih• software pro tvorbu a čtení e-knih
10:00–11:00	Praktická část 1 <ul style="list-style-type: none">• zpracování naskenovaných stránek• úprava textu v textovém editoru
11:00–11:15	Přestávka
11:15–12:15	Praktická část 2 <ul style="list-style-type: none">• Úprava textu v textovém editoru
12:15–13:15	Přestávka
13:15–14:45	Praktická část 3 <ul style="list-style-type: none">• převod textu do formátů vhodných pro čtečky e-knih
14:45–15:00	Přestávka
15:00–16:00	Dokončení prací, diskuse a shrnutí

Digitální dokumenty v MKP

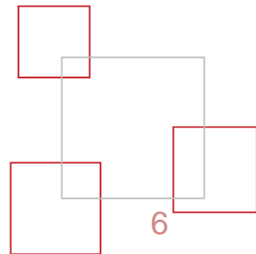

E-KNIHOVNA

- **pragensia, teatrália** a další historické dokumenty – vlastní digitalizace, tituly určeny pro odbornou veřejnost = KRAMERIUS
- e-knihy pro širokou veřejnost
- **E-knihy do každé knihovny** – prezenční způsob zpřístupnění e-knih od českých nakladatelů
- online databáze

www.e-knihovna.cz

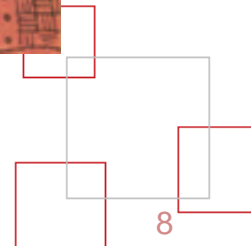
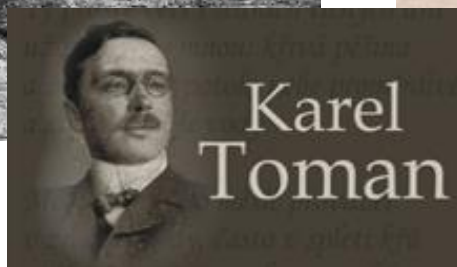
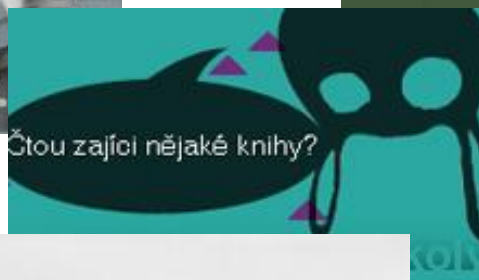
E-knihy v MKP

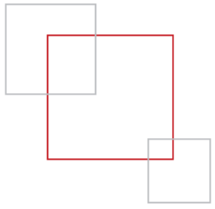
- krásná literatura
- vědecké publikace
- výsledky soutěží, workshopů

The screenshot shows the website of the Městská knihovna v Praze (Municipal Library in Prague). The main navigation bar includes links for 'Hlavní stránka', 'Katalog on-line', 'Akce', 'Novinky', 'Projekty', 'O knihovně', 'Služby', 'Pobočky a kontakty', and 'Přihlášení / Registrace'. The search bar contains the text 'Hledejte knihy, akce, témata, ...' and a 'Hledat' button. The main content area is titled 'e-knihovna' and features several promotional boxes: 'E-KNIHY' (E-books), 'SPECIÁLNÍ PROJEKTY' (Special Projects), and 'E-ZDROJE' (E-sources). A video player is visible under 'Doporučujeme' (We recommend). The 'Projekty' (Projects) section lists 'E-knihy klasiků' (Classics e-books) and 'E-knihovna' with sub-items like 'E-knihy', 'Spolupracujte s námi', 'E-zdroje', and 'Téma'. The 'Aktuálně v e-knihovně:' (Currently in e-library) section features a news item titled 'Nové e-knihy – Příručka datové žurnalistiky' (New e-books – Data Journalism Handbook) dated 28.04.2016, with a 'Pokračovat na celý článek' link.

Speciální projekty

- seznam online projektů podle tematického zařazení

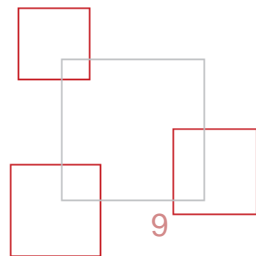

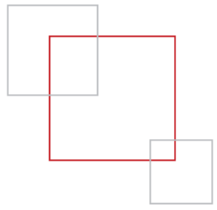

Akvizice e-knih

- další způsob rozšíření fondu e-knihovny
- přejímání hotových e-knih
- přejímaný text musí obsahovat minimální údaje (*jméno autora, název díla, jméno vydavatele, rok vydání*)

➔ pokud neobsahuje – titul se stává **e-knihou vydanou v MKP** (jednání s autorem nebo vydavatelem)

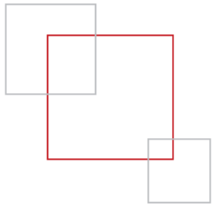

E-kniha × elektronická kniha × e-book × ebook × eBook

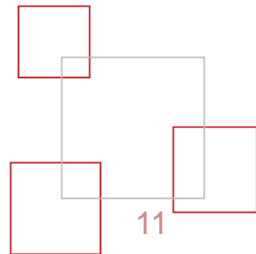
- se nejčastěji používá pro označení digitálního ekvivalentu tištěné knihy
 - **Zdroj:** Wikipedie (<https://cs.wikipedia.org/wiki/Ebook>)
- Kniha v digitální podobě, tedy vytvořená v počítači (tzv. born digital) nebo vzniklá digitalizací tištěného dokumentu. Je možné ji číst buď online, nebo offline (tj. ve čtecím zařízení, např. ve čtečce elektronických knih, tabletu, mobilním telefonem).
 - **Zdroj:** TDKIV (<http://goo.gl/apLpq0>)
- E-kniha je vlastně libovolný digitální soubor, který obsahuje textové informace, který je možné číst sekvenčně a který spolu s textem může obsahovat i obrazové či multimediální informace a hypertextové odkazy.
 - **Zdroj:** PISTORIUS, Vladimír a KOČIČKA, Pavel. Jak se dělá e-kniha: příprava elektronických publikací ve formátech EPUB a MOBI. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015. 270 s. ISBN 978-80-87855-15-7.

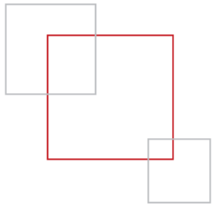

E-publikování

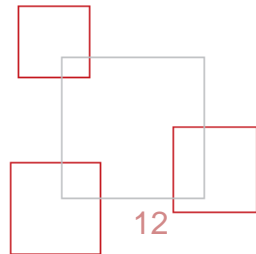
- priorita: **samotný text díla**
- dříve bez doprovodných informací, nyní i s grafickými prvky
- e-knihy vznikají na základě výběru předlohy
 - odborníci: lektori z KAT
- kritéria výběru:
 - použitelnost textu, volné dílo x dílo vázané AP (souhlas autora), atraktivita pro čtenáře
- **důsledná kontrola** u zveřejňovaných textů
- redaktorka a korektorka
- uzavírány **licenční smlouvy** – oprávnění k použití děl **zdarma**

Co má e-kniha obsahovat?

- zákon o neperiodických publikacích (č. 37/1995 Sb.)
 - název
 - autor
 - rok vydání
 - ISBN (pro každý formát!)
 - název a sídlo vydavatele

Náležitosti e-publikování

- 2011 – změna pojetí e-publikování → MKP právoplatný vydavatel, **doplnění náležitostí**
- zachování **tradičních** náležitostí **tištěných** dokumentů:
 - obálka
 - titulní stránka
 - informace o autorských právech – licence CC (BY-NC-SA)
 - tiráž
 - ISBN pro každý formát

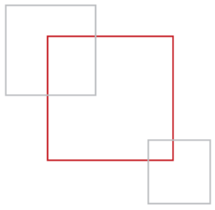
Uveďte autora

Nevyužívejte dílo komerčně

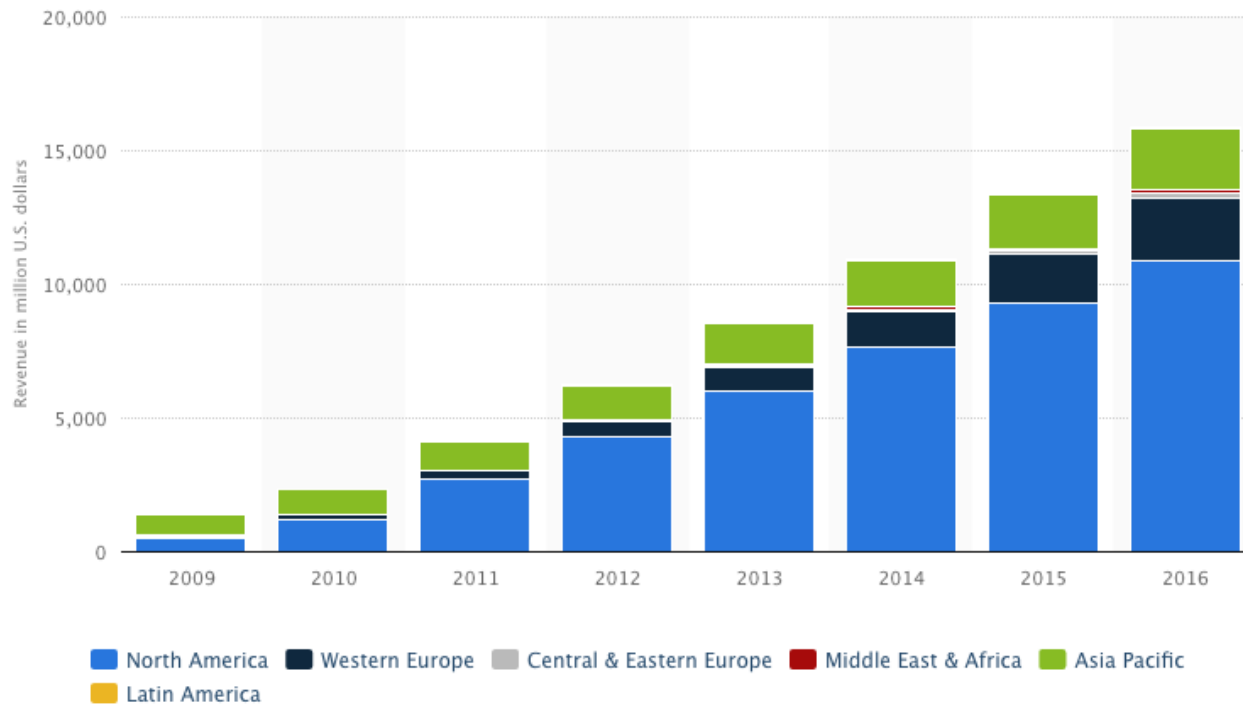

Zachovejte licenci

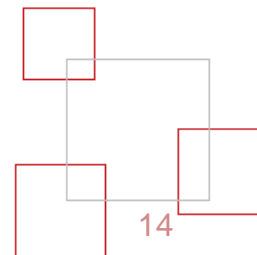
Prodej e-knih ve světě

Global e-book revenue from 2009 to 2016*, by region (in million U.S. dollars)

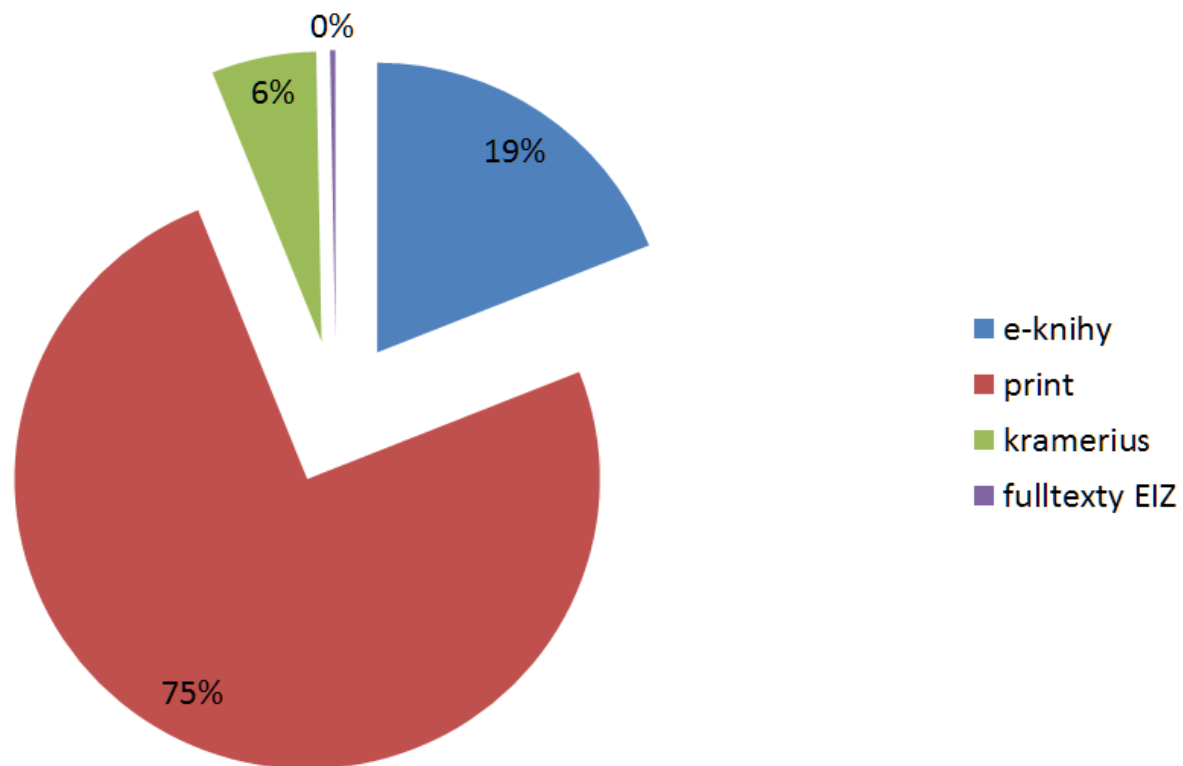
Additional Information:
Worldwide

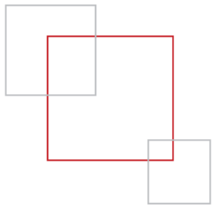
© Statista 2016
Source:
PwC

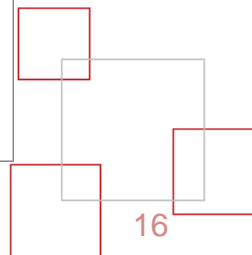
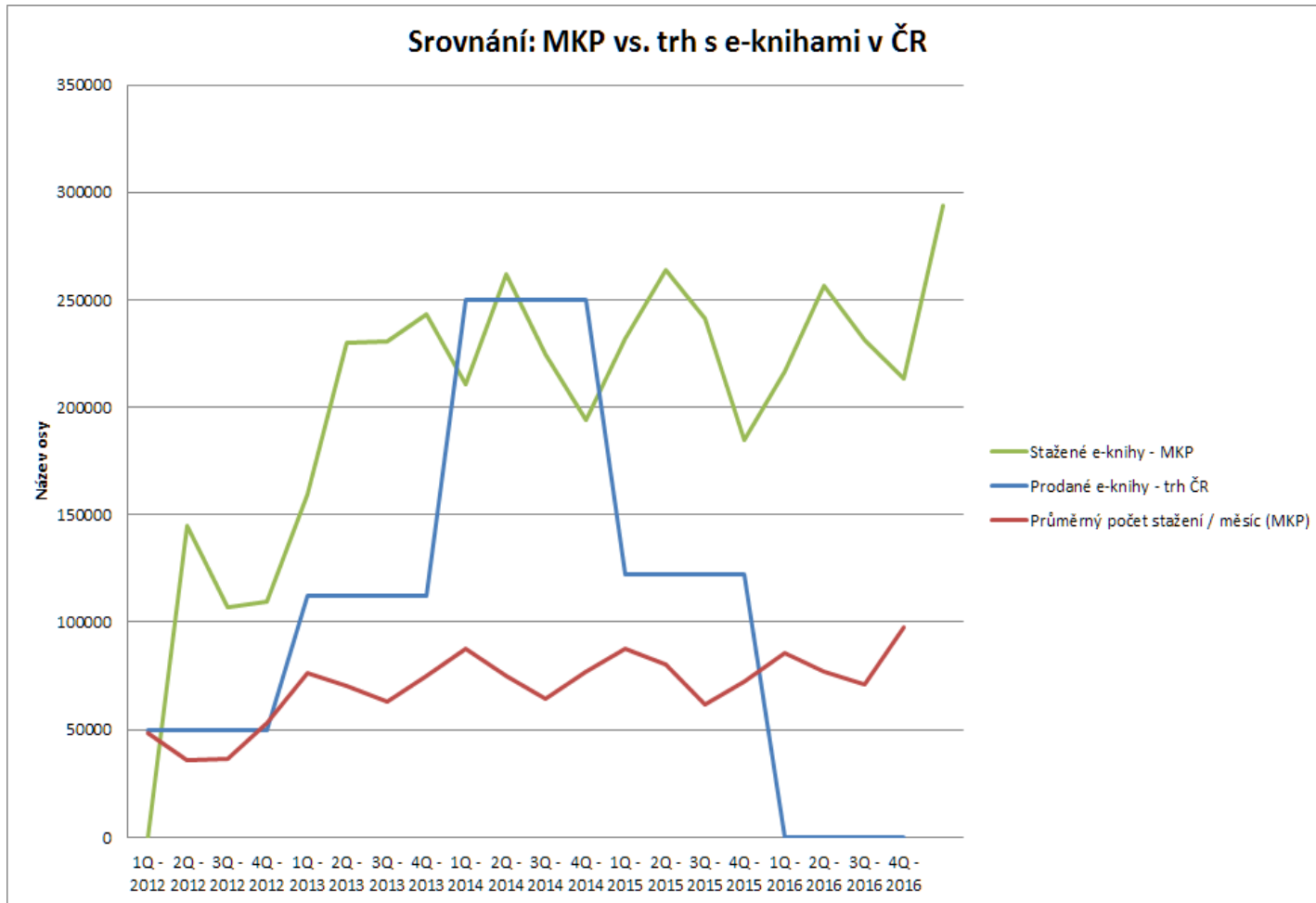
E-knihy a P-knihy

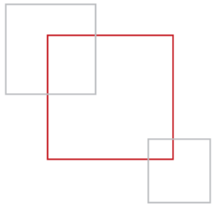
E-knihy vs. absenční výpůjčky tištěných publikací 2016

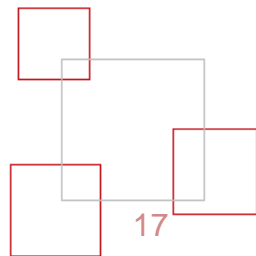
Stažené e-knihy – srovnání

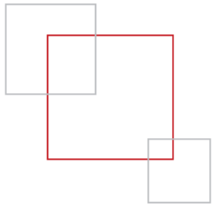

E-knihy a ROI

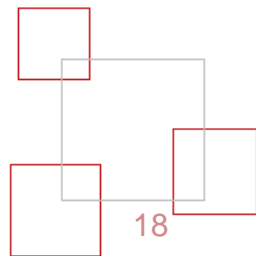
2,43 Kč vs. 42,27 Kč

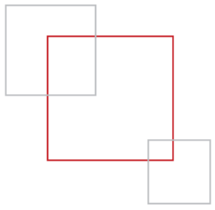

Než začnete ...

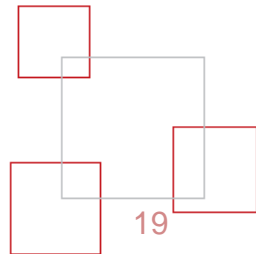
- obstarajte si licenci
- zkontrolujte autorská práva

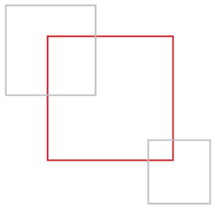

Co je volné dílo?

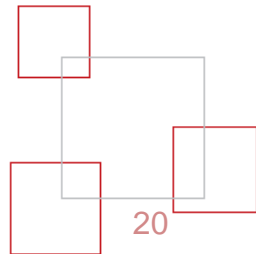
- AZ (zákon č. 121/2000 Sb.) – volné dílo = 70 + 1 rok po smrti autora (jakéhokoliv) (majetková práva vyprší 1.1. následujícího roku)
- problémy – anonymní a pseudoanonymní díla a osiřelá díla
 - není-li určen autor, nebo i když je, není nalezen ani po provedení důsledného vyhledávání (popsáno v novele zákona č. 228/204 Sb.)
 - osiřelé dílo mohou na základě zákonné licence užívat jen KNIHOVNY, ARCHIVY, MUZEA, GALERIE, ŠKOLY nebo VEŘEJNOPRÁVNÍ MÉDIA, a to tak, že je NEVÝDĚLEČNĚ A VE VEŘEJNÉM ZÁJMU digitalizují a poté zpřístupní veřejnosti prostřednictvím internetu
 - Unijní on-line databáze osiřelých děl – založená a dálkově zpřístupňována Úřadem pro harmonizaci vnitřního trhu

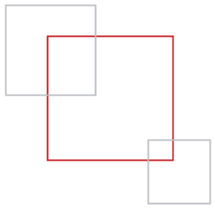

Knihovní licence...

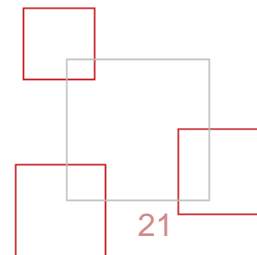
- ... se na e-knihy nevztahuje (bez svolení nakladatele není možné e-knihy půjčovat)
- řešením může být publikování pod licencí Creative Commons nebo uzavření licenční smlouvy
 - přímo s autorem / majitelem AP
 - nakladatelská sublicenční smlouva
 - vzory smluv (na požádání)

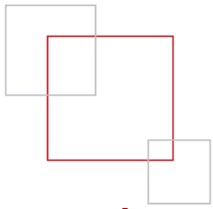

Creative Commons

- soubor **veřejných licencí**
- přinášejí nové možnosti v oblasti publikování autorských děl
- autor rozhoduje, za jakých podmínek bude dílo veřejně zpřístupněno
- autor dává právo v mezích poskytnuté licence dílo volně a bezplatně použít
- autor plošně uzavírá se všemi potenciálními uživateli díla smlouvu (poskytuje některá svá práva k dílu a jiná si vyhrazuje)
- práva a povinnosti uživatele k dílu graficky vyjádřeny pomocí jednoduchých **piktogramů**
- „Creative Commons nejsou popřením klasického pojetí autorského práva, jsou jeho nadstavbou a jako takové vycházejí z občanského zákoníku (§ 2358 – 2389 Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník)“

– licenční prvky

PRÁVA:

Právo dílo šířit (z angl. Share) - společný symbol, dílo je možné v nezměněné podobě šířit (tj. kopírovat, distribuovat a sdělovat veřejnosti)

Právo dílo upravovat (z angl. Remix) - pozměňování či doplňování díla, umožňuje celé dílo nebo jeho část zpracovat s jiným dílem (např. dramatizace, překlad, úprava digitálních fotek, zhudebnění)

POVINNOSTI:

Uveďte autora (z angl. Attribution) - nutnost uvést údaje a autorovi a dílu (jak stanovil autor, jinak minimálně jméno nebo pseudonym, název díla a odkaz na původní licenci Creative Commons), při šíření upraveného díla uvést způsob jakým jste dílo upravili

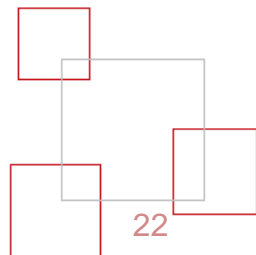
Zachovejte licenci (z angl. Share Alike) - při jakkoliv úpravě povinnost výsledek vystavit pod stejnou nebo slučitelnou licenci

Neužívejte dílo komerčně (z angl. Noncommercial) - pouze pro nekomerční účely (při šíření díla nesmí plynout žádný finanční zisk)

Nezasahujte do díla (z angl. No Derivatives) - zakazuje jakkoliv dílo upravovat (tzn. pozměňovat či doplňovat, nebo ho jako celé či jeho část zpracovat s dílem jiným)

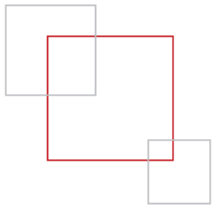
Typy CC licencí

Označení licence	Práva		Povinnosti			Název licence	
							
BY							Uved'te autora
BY-SA							Uved'te autora – Zachovejte licenci
BY-ND							Uved'te autora – Nezasahujte do díla
BY-NC							Uved'te autora – Nevyužívejte komerčně
BY-NC-SA							Uved'te autora – Nevyužívejte komerčně – Zachovejte licenci
BY-NC-ND							Uved'te autora – Nevyužívejte komerčně – Nezasahujte do díla

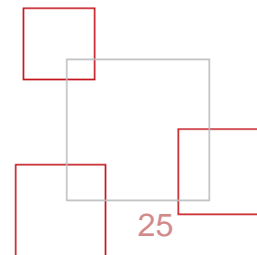
Formáty e-knih

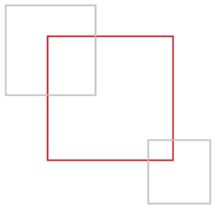
Formát	Zkratka	Výhody	Nevýhody	SW
PDF	*.pdf	společnost Adobe, rozšířenost	závislost na platformě	Adobe Creator/PDF Factory
Textový soubor	*.txt	univerzální formát, malá velikost, použití pro starší typy mobilních telefonů	pouze prostý text (žádná grafika ani styly)	Poznámkový blok
RTF	*.rtf	na platformě nezávislý formát, při zachování vzhledu		MS Office Word, Indesign
HTML	*.html	čtení e-knih v jakémkoli prohlížeči	v našem případě nečistý kód - vzniká při generování, snaha nalézt SW + bez obrázků	MS Office Word, PSPad a jiné HTML editory
PDB	*.pdb	jeden z nejpoužívanějších formátů e-knih		freeware Doc Reader
MOBI	*.prc	založen na standardu Open eBook	po vygenerování není možné upravovat	Mobipocket Creator, Kindlegen
EPUB	*.epub	otevřený standard, využíváný – např. Adobe pro své e-knihy		Open source SW Sigil a Calibre

Formáty e-knih

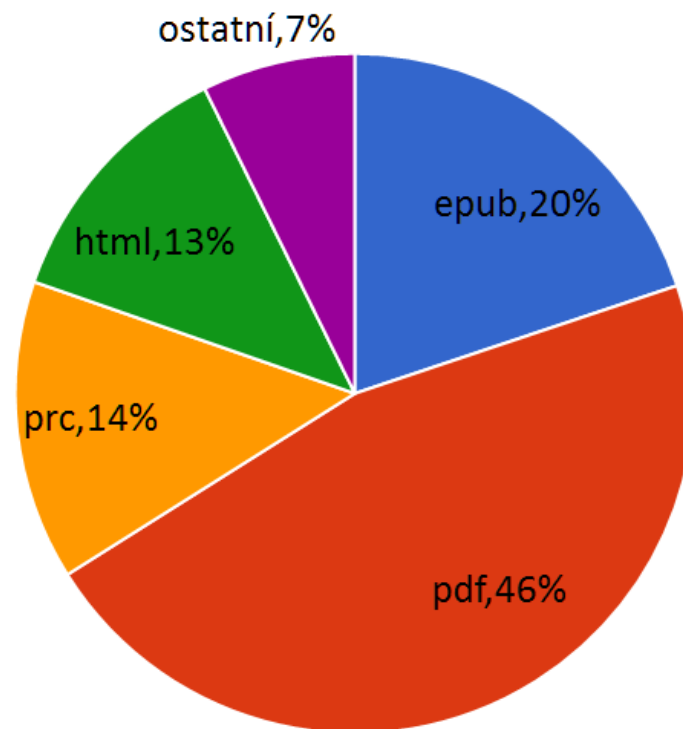
Formát	Zkratka	Informace	SW
AZW	*.azw	proprietální formát Amazonu pro čtečky Kindle – uzavřenost!	KindleGen
Kf8	*.kf8	Nový formát Amazonu – pro Kindle Fire, možné číst na čtečkách Kindle od čtvrté generace (firmware min. 4.1.0)	KindleGen
iBook	*.ibooka	Společnost Apple, založen na formátu EPUB, proprietální FairPlay DRM	iBooks Author

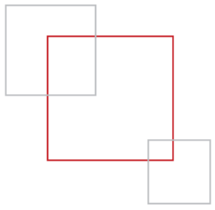

Formáty e-knih

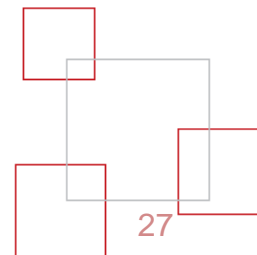
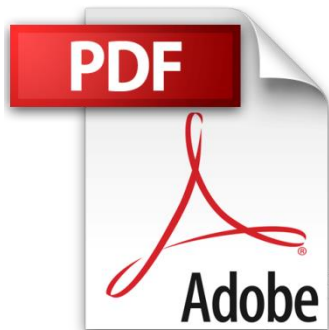
Podíl formátů v r. 2016

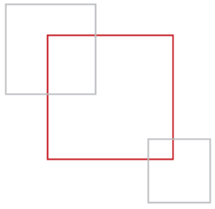

Formáty e-knih v MKP

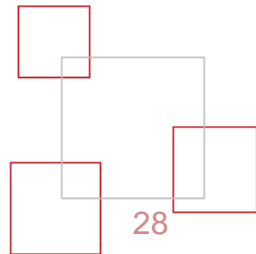
- **vybrány 4 formáty** pokrývající možnosti zobrazovacích zařízení
 - **PDF** – všeobecně rozšířený a využívaný širokou veřejností
 - **HTML** – zobrazení e-knihy na webu, jak vypadá a co konkrétně obsahuje, mobilní verze
 - **EPUB**
 - **PRC/MOBI**
- } e-čtečky – podpora buď EPUB nebo PRC

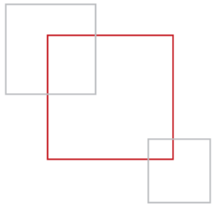

Zabezpečení e-knih

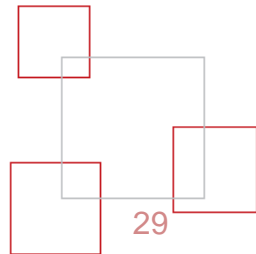
- má smysl?
- bez zabezpečení
- sociální DRM (DRM = Digital Rights Management)
 - elektronický vodoznak
 - vystopování prvního „majitele“ e-knihy
- Adobe DRM
 - Adobe ID a autorizace čtecího zařízení
- Amazon- vlastní DRM

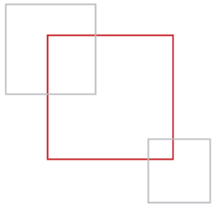

E-čtečky – HW

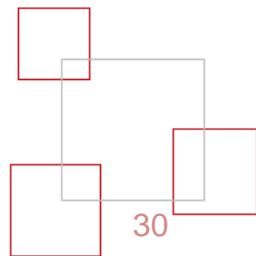
- určeny zejména na čtení knih (ne klasické multifunkční zařízení)
- technologie elektronického inkoustu – pasivní displej (tekuté krystaly)
 - výhoda: šetrné ke zdraví, nevyzařuje záření
 - nevýhoda: zatím pouze černobílé
- dotykové/nedotykové
- parametry:
 - velikost displeje (5–9 palců)
 - rozlišení displeje – čím větší, tím je text vykreslenější
 - černobílý (nejčastěji 16 odstínů šedi)
 - rychlost otočení stránky, výdrž baterie
 - formáty: textové, grafické, hudební
- příklady: Kindle Touch, Kindle KeyBoard, PocketBook, Nook, Jinke Hanlin, Bookeen apod.

E-čtečky – SW

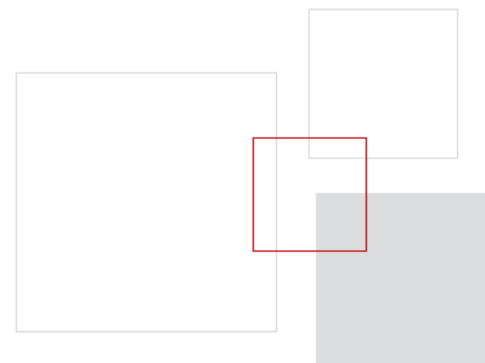
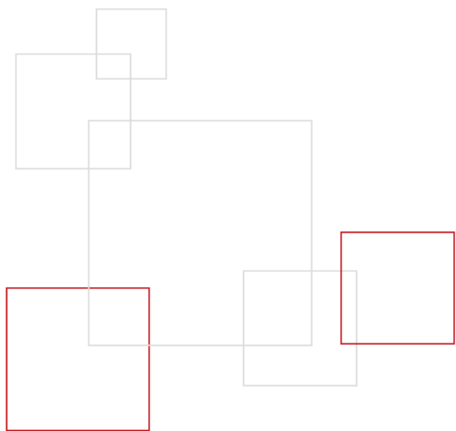
- multifunkční zařízení (tablety, mobilní telefony atd.)
- záleží na zobrazovacích možnostech zařízení
 - výhody:
 - větší možnosti zobrazování
 - barvy
 - Interakce
 - více zařízení v jednom
 - nevýhody:
 - vyzařuje záření
 - nešvary čtení z obrazovky
 - např. SW: iBooks, Stanza (Apple), eReader, FBReader, apod.

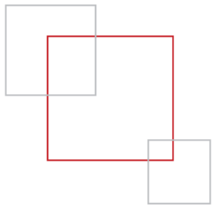

Městská knihovna v Praze

E-KNIHOVNA.CZ

Zdroje

- makra na převod digitalizovaného textu: <http://santiago.wz.cz/>
- odkazy na stažení SW:
 - <https://calibre-ebook.com/download>
 - <https://github.com/Sigil-Ebook/Sigil/releases/>
 - <http://www.mobipocket.com/en/downloadsoft/productdetailsreader.asp>
 - <https://www.amazon.com/gp/feature.html?docId=1000765211>
- PISTORIUS, Vladimír a KOČIČKA, Pavel. Jak se dělá e-kniha: příprava elektronických publikací ve formátech EPUB a MOBI. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015. 270 s. ISBN 978-80-87855-15-7.
- Typografická pravidla v kostce
 - http://blog.benes-michl.cz/data/blog/typographic_cheatsheet_1_1.pdf

